

Výzkum: Každý pátý rodič dítěte se znevýhodněním se setkal s návrhem či požadavkem na odchod dítěte ze školy či třídy

Praha, 18.5.2022 - Tyto návrhy rodičům nejčastěji dávají samotné školy nebo pracovníci školských poradenských zařízení (ŠPZ). Polovina dětí rodičů s touto zkušeností školu následně skutečně opustila. S požadavkem na odchod ze školy se nejčastěji setkávají děti s lehkým mentálním postižením (37 procent), poruchami chování a nezdravotními druhy znevýhodnění (obojí 34 procent). Vyplývá to z dnes zveřejněných dat výzkumu, který pro neziskovou organizaci Spolu, z. s. vypracovala výzkumná organizace PAQ Research.

Třetina dětí, které mají před nástupem do školy přiznaná podpůrná opatření, se zároveň při zápisu setkává s neoprávněnými požadavky školy ohledně přijetí. „Rodiče se na nás obracejí s tím, že po nich škola požaduje například zajištění doprovodu při školních akcích, pořízení některých speciálních pomůcek nebo odmítá přijmout dítě kvůli jeho znevýhodnění do školní družiny. Jedná se o praktiky, které jsou v rozporu se školským i antidiskriminačním zákonem,” vysvětluje Iva Janská, předsedkyně spolku Spolu.

Desetina rodičů dětí se speciálními vzdělávacími potřebami zažila podle výzkumu ze strany škol určitou formu nátlaku či omezení v průběhu školní docházky. „Kromě zmíněných problémů s družinou a neúčasti na školních akcích jde třeba o situace, kdy škola odmítá dítěti poskytovat přiznaná podpůrná opatření. Objevují se ale i případy, kdy škola proti rodině aktivizuje rodiče ostatních dětí, nebo rodinu nahlásí OSPODu jen proto, že rodiče nechtějí dítě přehlásit jinam. Zažili jsme i neoprávněné podání trestního oznámení na rodiče ze strany školy,” popisuje zkušenosti z praxe Iva Janská.

„Zkušenost s návrhy či požadavky na přestup dítěte mají rodiče ze škol i poradenských zařízení. Občas se objevuje i tlak ostatních rodičů. Zhruba v polovině případů rodiče návrhy a požadavky na přestup akceptují a ke změně školy skutečně dojde,” popisuje další závěry Daniel Prokop z výzkumné organizace PAQ Research.

„Naše data naznačují, že k tlaku na změnu školy dochází více na počátku vzdělávání. Mimo hlavní proud školství tedy nekončí jen děti s těžšími mentálními hendikepy a kombinovanými vadami. Návrhy či požadavky na změnu školy často přijímají i rodiče dětí se smyslovým a tělesným postižením či nezdravotním znevýhodněním. Tlak na jejich vyčleňování může směřovat k snižování šancí ve vzdělávání i vyčleňování z kolektivu, což má vliv na pozdější sociální kapitál a uplatnění ve společnosti,” vysvětluje Daniel Prokop.

„Žáci, kteří by s patřičnými podpůrnými opatřeními – na které mají mimochodem ze zákona nárok – mohli absolvovat celou školní docházku na běžných školách, se tak mnohdy

dostávají do kolotoče opakovaných přesunů mezi školami. Ten výrazně ovlivňuje život jich samotných i celé jejich rodiny,“ doplňuje Iva Janská.

O odchod “náročnějších” žáků usilují i speciální školy

Překvapující je, že se snahami o přestup dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do jiných škol se setkávají i rodiče dětí, které dochází do speciálních škol. *„Přítom častým argumentem pro vzdělávání dítěte ve speciálním školství je, že zde bude mít k dispozici odborníky a specializovanou péči při výrazně nižším počtu žáků. I zde se však rodiče setkávají s tím, že školy rodinám náročnějších žáků, například těm s kombinovanými vadami, navrhují, aby odešly do jiné speciální školy nebo do domácího vzdělávání,*“ popisuje zajímavý jev Iva Janská.

Změny, které navrhujeme

Zástupci neziskových organizací Spolu, ČOSIV a Rytmus se na konci března setkali s ministrem školství Petrem Gazdíkem. Na schůzce mu představili hlavní zjištění uvedené studie i konkrétní návrhy, které by měly pomoci ke zlepšení situace ohledně začleňování dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do škol. V návrzích je například uvedeno, že **spádové školy by při přijímání dětí k základnímu vzdělávání měly důsledně dodržovat dvě zákonem dané podmínky (věk a trvalý pobyt dítěte) a neměly by klást pro přijetí dítěte žádné další požadavky.** Ve vyhlášce o základním vzdělávání by tak měla být vypuštěna možnost škol stanovit si „kritéria pro přijímání žáků“. Školy by měly mít pouze možnost určit okolnosti, ke kterým budou přihlížet při přijímání nespádových dětí. Ty by však nijak neměly hodnotit výkon ani vzdělávací předpoklady dítěte.

Podle zástupců uvedených organizací by **ministerstvo a školská poradenská zařízení měla také veřejnost mnohem lépe a jasněji informovat o tom, že informace ŠPZ o tom, v jakém druhu školy by se dítě mělo vzdělávat, nejsou pro rodiče závazná (za závazné je přitom ve výzkumu PAQ Research považovalo 69 procent rodičů, kteří od ŠPZ obdrželi návrh na změnu druhu školy dítěte).** Závazná jsou ze strany ŠPZ jen přiznaná podpůrná opatření, která má mít dítě ve škole zajištěna.

Nezbytným předpokladem ke zlepšení situace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v hlavním vzdělávacím proudu je posilování kapacit školních poradenských pracovišť a zajištění financování dalších pedagogických profesí (školní psychologové, speciální pedagogové) přímo ze státního rozpočtu.

Také je zapotřebí **vrátit do speciálních škol většinu podpůrných opatření, včetně asistenta pedagoga,** která byla zrušena v lednu 2020. Omezení podpůrných opatření ve speciálním vzdělávání je podle řady odborných organizací v rozporu se školským i antidiskriminačním zákonem.

Návrh opatření i samotný výzkum vznikly díky programu Advokační Akademie Nadačního fondu Abakus. *„Cílem akademie je, umožnit rodičům dětí se zdravotním znevýhodněním pomoci lépe formulovat a prosazovat jejich zájmy. Věříme, že právě rodiče jsou největšími*

odborníky na potřeby svých dětí. Často vědí, co potřebují, ale neznají účinné způsoby, jak své potřeby prosadit na správných místech a naplnit je,” vysvětluje Irena Setiková z Nadačního fondu Abakus.

Šetření proběhlo mezi 3. prosincem 2021 a 9. lednem 2022. Zúčastnilo se ho 789 rodičů dětí ve věku žáků a žákyň základní školy se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP). Byli mezi nimi rodiče, jejichž děti mají poradenským zařízením přiznaná podpůrná opatření ve vzdělávání (77 procent vzorku), ti kteří u dětí subjektivně označují znevýhodnění (16 procent vzorku) nebo děti pocházející ze sociálně či kulturně znevýhodněného prostředí (7 procent vzorku). V rámci dětí s identifikovanými SVP je soubor hrubě reprezentativní z hlediska typu znevýhodnění a poruch.

Kontaktní osoby:

Iva Janská, Spolu, z.s.

tel.: 777 787 955

email: info@spoluskola.cz

Karel Gargulák, PAQ Research

tel.: 737 586 923

email: karel.gargulak@gmail.com

Jana Bicanová, PAQ Research

tel.: 778 438 695

email: jana.bicanova@paqresearch.cz

Seznamte se s příběhy dětí se vzdělávacím znevýhodněním

- [Laburdovi: Adama odmítla spádová školka i škola, dnes studuje na prestižním anglickém gymnáziu](#)
- [Málkovi: Pracovnice rané péče mi pomohla vnímat synovy silné stránky osobnosti, říká maminka chlapce s ADHD](#)
- [Vojta: Dokud je spokojený, chci aby chodil do školy u nás na vesnici, říká maminka syna s Downovým syndromem](#)